

NAGY LÁSZLÓ TIBOR*

A rendbontás bűncselekményének jogalkalmazási gyakorlata

Absztrakt

A rendbontás bűncselekménye nem tekinthet vissza túlságosan hosszú múltra, hiszen csak a 2000. évi CXXV. törvény pönalizálta büntető törvénykönyvünkben a nyilvános rendezvények rendjének megóvása, különösen a sportrendezvényeken – főként a labdarúgó-mérkőzéseken – elterjedt rendbontások, a sporthuliganizmus elleni hathatós fellépés érdekében. A tanulmány a rendbontás empirikus kutatásának eredményeit mutatja be, alapvetően az elvégzett aktavizsgálat segítségével, a jogalkalmazási gyakorlatra fókuszálva. Példák prezentálásával kerülnek áttekintésre a releváns jogalkalmazási, jogértelmezési kérdések, problémák, valamint a cselekmények, az elkövetők és a sértettek főbb sajátosságai.

Kulcsszavak: *rendbontás, sporthuliganizmus, büntetőjog, kriminológia, empirikus kutatás*

Abstract

Legal practice of the crime of disorderly conduct

The crime of disorderly conduct does not have a very long history, as it was only Act CXXV of 2000 that criminalized the protection of public order at public events, especially at sporting events – mainly soccer matches – in order to take effective action against sports hooliganism. This study presents the results of empirical research on disorderly conduct, primarily based on a review of case files, with a focus on law enforcement practice. Relevant issues and problems of law enforcement and interpretation are reviewed with the help of examples, as well as the main characteristics of the acts, offenders and victims.

Keywords: *disorderly conduct, sports hooliganism, criminal law, criminology, empirical research*

* Dr. Nagy László Tibor PhD, osztályvezető, tudományos főmunkatárs, OKRI. ORCID: 0000-0001-6636-3312.

A rendbontás törvényi tényállását új bűncselekményként a 2000. évi CXXV. törvény iktatta be korábbi büntető törvénykönyvünkbe.¹ A törvény indokolása kifejti, hogy

„a sportrendezvények, de minden nyilvános rendezvény biztonságához, megtartásának, lebonyolításának zavartalanságához fűződő érdek természetesen igényli, hogy az állam ezen érdekek megóvására hatékony eszközöket biztosítson. A nyilvános rendezvények, így különösen a sportrendezvények rendjének megóvása nem pusztán a zavartalan lebonyolítás miatt fontos, hanem azért, mert az ilyen helyen, illetve annak közelében történő rendbontások következményei a tömeges részvétel miatt kevésbé kiszámíthatóak, ezért nagy kockázatot jelentenek az élet, testi épség megóvása és a vagyonbiztonság szempontjából egyaránt.”

A következő lépést a sporthuliganizmus jelensége elleni fellépés érdekében szükséges egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CIV. törvény jelentette. A kodifikátor a jogszabály indoklásában megállapította, hogy a rendbontás bűncselekménye nem váltotta be a hozzá fűzött szakmai reményeket, ezért módosítása vált szükségessé. A tényállás két évig terjedő szabadságvesztés-büntetést rendelt alkalmazni azzal szemben, aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területére jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre bármit bedob. Ezzel lehetővé tette, hogy sportrendezvény esetében sportlétesítményben elkövetett, erőszakot és fenyegetést nélkülöző cselekmény is ezen elkövetési módokat magában foglaló garázdasággal és rendbontás alapesetével megegyező szankcióval legyen sújtható.

¹ 1978. évi IV. törvény 271/A. § (1) Aki a nyilvános rendezvény rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétséget követ el, és két évig terjedő szabadságvesztéssel, közérdekű munkával vagy pénzbüntetéssel büntetendő.

(2) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a rendbontást csoportosan vagy felfegyverkezve követik el.

(3) Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van.

(4) E § alkalmazásában nyilvános rendezvény: a gyülekezési jogról szóló törvény hatálya alá tartozó rendezvény, továbbá az olyan kulturális és sportrendezvény, amely a közönség számára azonos feltételek mellett nyitva áll.

Az új Büntető Törvénykönyv, a 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) némileg ismét módosította a rendbontás tényállását, helyeselhetően szűkítve az elkövetés eszközét azáltal, hogy a „bármilyen” helyett csak az olyan tárgyak bedobása legyen büntetendő, amely a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyezteti. Ezen kívül új minősített eset lett a *fegyveresen történő elkövetés*.

Végül legutóbb a gyülekezési jogról szóló 2018. évi LV. törvény kiegészítette a minősített eseteket egy kerettényállásra való utalással, ami szerint minősített rendbontást követ el, aki a gyülekezési jogról szóló törvény szerinti gyűlés békés jellegét biztosító korlátozásokat megsérti. Ez jelentheti akár védőfelszerelésben vagy egyenruhát viselve való elkövetést is.²

Amint láthattuk, a rendbontás bűncselekménye az elmúlt negyedszázad alatt több változáson ment keresztül, újabb alapeseti tényállással és elkövetési magatartásokkal bővült. Bár némileg emelkedett a bűncselekmények száma, továbbra sem túl gyakori deliktum, évente általában 10-20 a regisztrált rendbontások száma, a legmagasabb regisztrált érték, 42, 2024-ben fordult elő.

² A rendbontás hatályos tényállása ennek megfelelően a következő:

340. § (1) Aki nyilvános rendezvény vagy gyűlés szervezőjének vagy rendezőjének a rend fenntartása érdekében tett jogszzerű intézkedésével szemben erőszakkal vagy fenyegetéssel ellenállást tanúsít, ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, vétség miatt két évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) Ha súlyosabb bűncselekmény nem valósul meg, az (1) bekezdés szerint büntetendő, aki sportrendezvényen a létesítménynek a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területre jogosulatlanul belép, ott tartózkodik, vagy e területre a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgyat bedob.

(3) A büntetés büntett miatt három évig terjedő szabadságvesztés, ha a rendbontást

a) csoportosan,

b) fegyveresen,

c) felfegyverkezve vagy

d) különös visszaesőként,

e) a gyűlés gyülekezési jogról szóló törvény szerinti békés jellegét biztosító korlátozásokat megsértve

követik el.

(4) A különös visszaesés szempontjából hasonló jellegű bűncselekmény

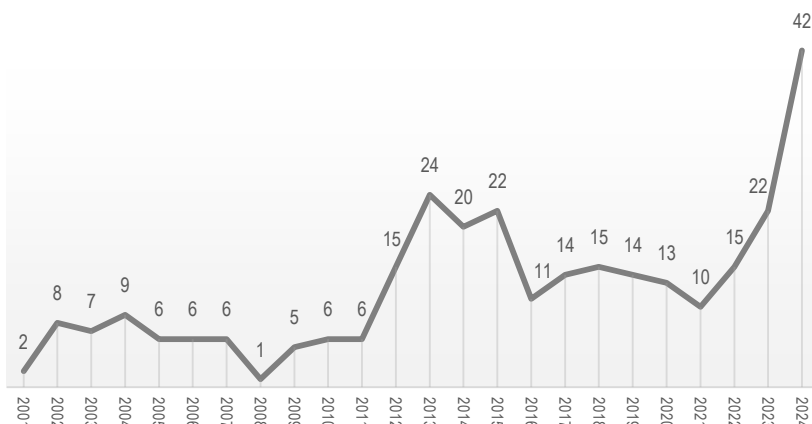
a) a testi sértés [164. § (3)–(6) és (8) bekezdés],

b) a hivatalos személy elleni erőszak [310. § (1)–(5) bekezdés], a közfeladatot ellátó személy elleni erőszak (311. §), a hivatalos személy vagy közfeladatot ellátó személy támogatója elleni erőszak (312. §),

c) a garázdaság (339. §),

d) a rongálás [371. § (1)–(6) bekezdés]

Ábra: Regisztrált rendbontás bűncselekmények száma 2001–2024

Forrás: ENYÜBS³

Az empirikus aktavizsgálat módszere

A kutatás a 2019 és 2024 közötti hat esztendőben az ENYÜBS-ben regisztrált rendbontások vizsgálatára épült. Összesen 82 ügyben 222 elkövető által megvalósított 90 bűncselekmény elemzésére került sor nyomozati, ügyészégi és bírósági bűnügyi iratok tanulmányozásával.⁴ A rendelkezésre álló adatok, tények, információk és az ügyek egyedi sajátosságainak minél mélyrehatóbb feltárásával igyekeztünk exploratív vizsgálatot végezni.

Négyféle kérdőívet (ügylap; cselekményi, elkövetői és sértetti kérdőív) szerkesztettünk, és az aktákból kinyert adatokat kódutasítás használatával közvetlenül számítógépes Excel táblázatokba rögzítettük, majd SPSS program segítségével összesítettük és elemeztük. Ezen kívül – az adatvédelmi szabályok betartásával – valamennyi ügy releváns tényállását is rögzítettük, valamint külön feljegyeztük az ügyek tanulmányozása során észlelt speciális büntetőjogi és kriminológiai sajátosságokat.

A tanúk – és így természetesen a sértettek is – kérhetik adataik zártan történő kezelését, így a bűnügyi iratok alapján bizonyos információkat csak részlegesen lehet feltárni, és ez vonatkozik az elkövetők egyes személyi körülményeire is, ezért amely esetekben a prezentált adatok nem a teljes körű vizsgálati mintához viszonyítva kerültek kiszámításra, úgy ezt külön feltüntettük (n=).

³ Egységes nyomozó hatósági és ügyészégi bűnügyi statisztika (a továbbiakban: ENYÜBS)

⁴ A bűnügyi iratokat a fővárosi/vármegyei főügyészségek segítségével szereztük be.

A büntetőeljárások és a cselekmények jellemzői

A rendbontások 12 százaléka a Btk. 340. § (1) bekezdésébe, 88 százaléka pedig a (2) bekezdésébe ütközött.

A vizsgált ügyek 52 százaléka jogerős bírósági döntés (fele-fele arányban ítélet, illetve büntetővégzés) állapította meg a terhelt bűnösségét. Ezen kívül 39 százalékos arányban az ügyészség megszüntette az eljárást: megrovás alkalmazásával (26%), illetve a feltételes ügyészi felfüggesztés eredményes letelte után (13%).

Az ügyek megítélése többnyire egyszerű és a rendbontás háromévi szabadságvesztésnél nem súlyosabban büntetendő, a bíróság ezért hozhat sok esetben tárgyalás mellőzésével büntetővégzést a Be. 740. § (1)⁵ bekezdése alapján.

Az ügyek 5 százalékában az *eljárás felfüggesztésére* került sor, mivel egyetlen elkövető kilétét sem sikerült megállapítani. A *biztonsági kamerák* felvételei gyakran komoly segítséget nyújtanak az elkövetők azonosításában és a bizonyításban, de nem minden esetben.

Zalaegerszegen, a ZTE Arénában megrendezett labdarúgó mérkőzésen ismeretlen személy a hazai B közép szurkolói szektorból a pályára dobott egy fénygránátot, amely elműködött, de sérülést nem okozott. A szurkolók fekete kabátban voltak, kapucnit viseltek, a dobó személy beazonosítására nem volt lehetőség, mivel közélet hatására a kamerafelvétel képe pixelessé vált, amely az arcokat felismerhetlenné tette. A nyomozásban az elkövető kiléte nem volt megállapítható, így a nyomozó hatóság az eljárást felfüggesztette, majd elévülés miatt 5 év elteltével megszüntette.⁶

Bár a regisztrált esetek döntő hányadánál sikerült az elkövetőt felderíteni, ugyanakkor nem kérdéses a *nagyarányú látencia*, főként veszélyeztető tárgyak (ún. repoharak és pirotechnikai eszközök) bedobása esetén, valamint alsóbb osztályú sportrendezvényeken.

A *repohár* a mérkőzések idején a stadion vendéglátó helyiségeiben az üdítők és az alkoholos italok (sör) kitöltése céljából árusított merevebb falú talprésszel rendelkező, 0,5 liter űrtartalmú, 15,7 cm magas, alul 6 cm, felül 8,5 cm átmérőjű, 47,09 gramm tömegű, visszaváltható műanyag pohár. Emberi erővel történő eldobása esetén a pohár emberi testtel történő becsapódásakor alkalmas arra, hogy azon 8 napon belül gyógyuló felületes hámsodrást és hámhorzsolást hoz-

⁵ 2017. évi XC. törvény a büntetőeljárásról (a továbbiakban: Be.)

⁶ Zalaegerszegi Járási Ügyészség, 2481/2018.

zon létre, míg a külső mechanikai hatásokkal szemben kevésbé ellenálló, azaz bőrrel, zsír- és izomszövettel nem védett testfelületen (pl. szemkörnyék, szemhéjjal nem fedett nyitott szemállás esetén) felületesen felsértheti a szem kötőhártya és szaruhártya hámrétegét, amely ugyancsak 8 napon belül gyógyuló sérülés. A pohár vastagabb, az aljától mintegy 2,5 cm magasságig terjedő, a felső részéhez képest vastagabb és merevebb falú része a szemgolyóval történő érintőleges találkozásakor a szaruhártyán felületen „karcolást” hozhat létre, amely 8 napon túl gyógyuló sérülést okozhat.⁷ A repoharak bedobálása elsősorban a Puskás Arénában lejátszott nemzetközi mérkőzéseken fordult elő nagyobb számban. Az egyik – három nemzetközi labdarúgó-mérkőzésen történt cselekményeket egye-sítő – ügyben 48 személyt vádoltak meg rendbontás elkövetésével.⁸

A lángoló *pirotechnikai eszközök* is vitathatatlan módon alkalmasak más személyek testi épségének veszélyeztetésére. Minden pirotechnikai eszköz működésének alapja, hogy a bennük lévő kemikáliákat égési melléktermékké alakítják és ezzel gázt, hőt, fényt, hangot vagy ezek kombinációját hozzák létre. A hazai stadionokban az egyik leggyakoribb jogsértő magatartás a pirotechnikai eszközök jogellenes használata. E vonatkozásban kibékíthetetlennek tűnő ellentét áll fenn a sportági szövetségek (FIFA, UEFA, MLSZ) és az ultra szurkolói csoportok között. A szövetségek – kutatási eredményekre is hivatkozva – határozottan tiltják a pirotechnikai termékek stadionokban történő ellenőrizetlen alkalmazását, míg a szurkolói csoportok véleménye szerint a „pirózás” a szurkolói kultúra részét képezi, amely jobb és élénkebb hangulatot teremt. Hiába történnek időnként sérülések, veszélyhelyzetek, hiába kell esetenként a füstfelhő miatt szüneteltetni a mérkőzéseket, az ultra szurkolók nem mondanak le a pirózásról.

A regisztrált bűncselekmények megoszlása is igazolja azt a jogalkotói szándékot, amely a tényállás megalkotását a sportrendezvényeken – főként a labdarúgó-mérkőzéseken – elterjedt rendbontások, a sporthuliganizmus elleni fellépéssel indokolta. Az elemzett rendbontások a gyakorlatban szinte kivétel nélkül sportrendezvényeken valósultak meg, az egyetlen kivételt a Zamárdiban megrendezett Strand Fesztivál jelentette.

⁷ Pesti Központi Kerületi Bíróság, 21.B.31.064/2024/3.

⁸ Magyarország–Portugália Európa-bajnoki selejtező (2021. június 15.), Magyarország–Franciaország Európa-bajnoki selejtező (2021. június 19.) és a Magyarország–Anglia világbajnoki selejtező (2021. szeptember 2.) labdarúgó-mérkőzések. Pesti Központi Kerületi Bíróság, Bpk.62.610/2023/9. számú büntetővégzés.

Az I. rendű vádlott a biztonsági személyzet egyik jogszerűen intézkedő tagjának nyakában lévő igazolványtartót megragadva azt megrántotta, melynek hatására mindketten a földre kerültek, ahol az elkövető rugdosó mozdulatokat tett, és agresszív magatartását csak egy másik biztonsági őr tudta megfékezni. A II. rendű terhelt szintén erőszakkal ellenállást tanúsított, ő megszorította, megrántotta és leszakította a vele szemben jogszerűen eljáró biztonsági személy igazolványtartóját és pólját, majd többször megkísérelte megrúgni, megütni.⁹

Vizsgálatunk adatai szerint a legtöbb rendbontás a fővárosban történt (46%), ezen belül a XIV. kerületben, ahol a Puskás Aréna található (24%), valamint a IX. kerületben, a Groupama Aréna, illetve az MVM Dome helyszínén (12%), ezt követően Zalaegerszegen (12%), Debrecenben (10%) és Miskolcon (9%), májusban (19%) és júniusban (20%), szombati napokon (39%), valamint vasárnap (20%), 19 és 20 óra körüli időben (46%), kimagasló arányban labdarúgó-mérkőzések alkalmával (84%).

A sportágak közül a kosárlabda-mérkőzések szerepelnek a második helyen (7%), majd a kézilabda-mérkőzések következnek (2%).

A cselekmények 80 százaléka a sportlétesítmények játéktérén valósult meg, ide értve azokat az eseteket is, amikor a nézőtérrel a játéktérre dobtak be valamilyen tárgyat vagy pirotechnikai eszközt, tehát azt tekintettük az elkövetés konkrét helyének, ahol az eszköz kiváltotta a hatását.

Előfordult olyan cselekmény is, amikor a sportlétesítményen kívülről történt a veszélyeztető tárgy bedobása.

A ZTE Arénában megrendezett ZTE–DVSC labdarúgó-mérkőzésen a stadionon kívül, az eredményjelző mögötti térről két személy egy „fáklya” típusú pirotechnikai eszközt dobott a stadionba, ami a játéktéren landolt. A rendőrkapitányság a nyomozást az elkövetők kiléte megállapításának hiányában felfüggesztette.¹⁰

Jellemzően a sportrendezvények közben, a játékidő alatt történtek a rendbontások (62%), illetve a sporteseményeket követően (35%). Egyetlen esetben került sor a cselekmény elkövetésére a mérkőzés szünetében.

A lengyel állampolgárságú terhelt a Hydro Ferhérvár AV19–GKS Katowice jégkorong mérkőzésen Székesfehérváron az Ifjabb Ocskay Gábor Jégcsarnokban az utolsó harmad előtti szünetben a sportrendezvényen a nézőktől elzárt játéktérre jogosulatlanul, engedély nélkül beszaladt, huzamosabb ideig a jégpályán tartózkodott, ott táncolt a lengyel szurkolótábor előtt, akik éljeneztek. Többszöri felszólítás ellenére

⁹ Siófoki Járási Ügyészség, 1515/2023.

¹⁰ Zalaegerszegi Rendőrkapitányság, 9808/2023.

sem távozott, míg végül az esemény biztonsági vezetője a terhelt jobb karjának megfogásával, majd a terhelt szabadulási kísérletét követően a nyakának és a karjának megragadásával távolította el a jégpályáról.¹¹

A deliktumok döntő többsége a Btk. 340. § (2) bekezdésébe ütközött, leginkább a nézőktől elzárt területre történő jogosulatlan belépéssel, a minősített esetek közül pedig szinte csak a csoportos elkövetés valósult meg.

A rendbontás *szubszidiárius* bűncselekmény, tehát megállapítására csak akkor kerülhet sor, ha a cselekmény súlyosabb deliktumot nem valósít meg. A rendbontás nem állhat alaki halmazatban a garázdasággal, mindazonáltal leggyakrabban a garázdaságtól való elhatárolás merül fel kérdésként. A juriszdiskció azt a gyakorlatot alakította ki, hogy amennyiben az elkövető nem a játéktérre, hanem a nézők közé dob valamilyen veszélyeztető tárgyat (pl. repoharat vagy pirotechnikai eszközt), akkor ez a magatartás garázdaságot valósít meg, csakúgy, mint azok cselekménye, akik a néző- vagy játéktéren berendezési tárgyakat rongálnak meg. Ugyanakkor előfordult, hogy garázdaság miatt indult meg a büntetőeljárás, végül azonban rendbontás nyert megállapítást.

A terhelt az MVM Dome-ban a mérkőzés szünetében ki akart menni a negyedik emeleten található mosdóba, mert úgy gondolta, hogy ott kevesebben lesznek, mint a földszinten. A folyosón szóváltásba keveredett egy biztonsági őrrrel, aki közölte vele, hogy nem tartózkodhat azon a folyosón a gázkazánok miatt, azonban a terhelt elkezdett fenyegetőzni, majd elővette a telefonját és a hátlapjával arcon vágta a biztonsági őrt. Garázdaság miatt indult meg az eljárás, majd nem sokkal később meg is szüntették, mert a rendőrkapitányság úgy vélte, hogy nem valósult meg a bűncselekmény, mivel a törvényi tényállás kimerítéséhez hiányzik a kihívóan közösségellenes magatartás. Később ezt a határozatot hatályon kívül helyezték és rendbontás vétsége miatt emelt vádat az ügyészség, és a bíróság is abban találta bűnösnek a terheltet. Nem minden erőszakos és másokban megbotrányozás vagy riadalom keltésére alkalmas cselekmény tekinthető kihívóan közösségellenes magatartásnak. Ehhez tartozik, hogy elkövetője együttélési szabályainak leplezetlen, nyílt semmibevételét fejezi ki, azaz feltűnést kelt öntörvényű, jogsértő viselkedésével. A kihívó közösségellenesség tehát azt jelenti, hogy a tanúsított magatartás a környezetre gyakorolt hatása révén közvetlenül és durván sérti vagy sértheti a közösség nyugalalmát. A garázda magatartást tanúsító személy felismeri, hogy cselekménye a közösség nyugalmanak megzavarására alkalmas, ám tettét a közösségi érdek leplezetlen semmibevételével hajtja végre. Ebben az ügyben nem nyert megállapítást a garázdaság vétsége, mert hiányzik a tényállás teljességéhez a kihívóan közösségellenes magatartás, így lett rendbontás.¹²

¹¹ Székesfehérvári Járásbíróság, 4.Bpk.204/2023.

¹² Pesti Központi Kerületi Bíróság, 330.Bpk.62.868/2022.

A rendbontások elkövetői

A terheltek döntő többsége, a 222 elkövető közül 213 (96%) férfi volt. Gyermekekori elkövető nem akadt, fiatalkori 8 százalék volt. A legfiatalabb elkövető 14, a legidősebb 57 éves volt.

14 terhelt (6%) volt külföldi állampolgár, közülük öten németek, valamint egy-egy román, lengyel, spanyol, izraeli, észt, szlovák, brit, iraki és portugál.

A családi állapot tekintetében (n=178) 61 százalék nőtlen/hajadon, 20 százalék házas volt, míg 16 százalék élettársi kapcsolatban élt.

A rendbontók (n=161) iskolázottsága jóval magasabb, mint általában a bűnelkövetőké. 32 százalékuk középiskolai, 18 százalék egyetemi/főiskolai végzettséggel rendelkezett, és csupán 3 személy (2%) nem fejezte be az általános iskola 8 osztályát.

A munkavégzés vonatkozásában (n=185) 131 fő rendelkezett állandó munkahellyel vagy vállalkozó volt, 16 százalék tanuló, 4 százalék alkalmi munkás és csupán 9 százalék munkanélküli. E kedvezőnek tűnő adatoknál azonban feltételezhető, hogy az e tekintetben nem nyilatkozó 37 személy munkaerőpiaci helyzete kevésbé pozitív. A válaszadók (n=131) 63 százaléka rendelkezett valamilyen szakképzettséggel.

Az elkövetők 85 százaléka *városban* élt, 27 százalékuk Budapesten, majd legtöbben Hajdú-Bihar vármegyében (21%) és Pest vármegyében (8%). A terheltek 48 százalékának más településen volt a *tényleges tartózkodási helye*, mint ahol a bűncselekményt elkövette. Egyetlen elkövető volt hajléktalan.

A bűncselekmény helyszínén történő tartózkodás oka 97 százalékos arányban sportrendezvényen *nézőként* való részvétel volt, míg két fő *játékosként* szerepelt, két személy pedig *fesztivállátogató* volt.

A terheltek közül 6 személy kétrendbeli rendbontást követett el, 2 fő cselekménye pedig folytatólagosan elkövetettnek minősült. A bíróság *bűnhalmazatként* értékelte annak a vádlottnak a magatartását, aki több mérkőzésen vett részt és mindegyiken követett el rendbontást, míg *folytatólagos elkövetésként* annak a cselekményét, aki egy mérkőzésen több repoharat dobott be az elzárt területre.¹³

A terheltek által megvalósított rendbontások *elkövetési fordulatok* szerinti megoszlása a következő volt: erőszakkal ellenállás tanúsítása 4 százalék, fenyegetéssel ellenállás tanúsítása 1, nézőktől elzárt területre történő jogosulatlan

¹³ Pesti Központi Kerületi Bíróság, Bpk.62.610/2023/9.

belépés 70, a sportrendezvény megtartását vagy mások testi épségét veszélyeztető tárgy bedobása 25 százalék.

Megjegyezzük, hogy a nézőktől vagy a nézők meghatározott csoportjától elzárt területen való tartózkodás mint bűncselekményi fordulat önmagában nem valósult meg, csak jogosulatlanul történő belépést követően, ezért ezt természetesen külön nem jelöltük. Ilyen eset a gyakorlatban rendkívül ritkán történhet meg, elméletileg például abban az esetben, ha egy játékos vagy egy rendező nem tesz eleget a nézőktől elzárt terület elhagyására történő jogszerű felszólításnak.

A Magyar Labdarúgó Szövetség Fegyelmi Szabályzata egyébként pontosan meghatározza, hogy a korábbi cselekmény miatt eltiltás hatálya alatt álló sportszakember (játékos, edző stb.) milyen formában vehet részt – nézőként – a mérkőzéseken:

„Az eltiltás alatt álló sportszakember a kispadon és a játéktéren tartózkodókkal semmilyen formában nem érintkezhet a mérkőzés hivatalos kezdési időpontját megelőző 45 perctől – a szünetet is beleértve – a mérkőzés végét követő 30 percre, mely időtartam alatt sem a játéktérre, sem az öltözőépületbe nem léphet be. A mérkőzés alatt úgy kell elhelyezkednie, hogy a kispad 20 m-es körzetén belül nem tartózkodhat.”¹⁴

Az elkövetőknek csak 43 százaléka volt önálló tettes, többségük, 57 százalékuk *társtettesi* alakzatban valósította meg a bűncselekményt. A Btk. 13. § (3) bekezdése alapján társtettesek azok, akik a szándékos bűncselekmény törvényi tényállását egymás tevékenységéről tudva, közösen valósítják meg. Társtettesként történő elkövetés megállapításához az szükséges, hogy az elkövetés időpontjában legalább két terhelt ugyanazt a törvényi tényállást valósítja meg, például ugyanabban az időben legalább ketten belépnek az elzárt területre vagy oda repoharat dobnak be.

Minősített eset megállapítására meglehetősen nagy arányban került sor, 133 terhelt (60%) esetében ez csoportos elkövetést jelentett, míg egy fő felfegyverkezve hajtotta végre a cselekményét.

A Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pontja értelmében *csoportosan* követik el a bűncselekményt, ha az elkövetésben legalább három személy vesz részt. A bíróság csoportos elkövetésnek értékelte, ha azonos időben vagy 1 perces eltéréssel ugyanabból, illetve a szomszédos vagy közeli szektorból történt a belépés avagy bedobás. Ezt a bíróság a joggyakorlat által megkövetelt szoros tér- és időbeli

¹⁴ MLSZ Fegyelmi Szabályzata, 9. § (2) bekezdés b) pont

összefüggés fennállásának tekintette.¹⁵ Kérdésként merülhet fel ugyanakkor, hogy igazságos-e például annak a személynek a cselekvését súlyosabban minősülő csoportos elkövetésként értékelni, aki elsőként dob be egy veszélyeztető tárgyat, nem tudván arról, hogy mások is követik példáját.

A Btk. 459. § (1) bekezdés 6. pontja szerint *felfegyverkezve* követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál

A terhelt az Illovszky Rudolf Stadionban megrendezett futballmérkőzést követően, a stadionból való távozása során ittas állapotban – miután az általa elkövetett köz-tisztasági szabálysértés miatt a helyszín elhagyására szólították fel – elővette a nála lévő 8 cm pengehosszúságú bicskát és az őt kikísérő vagyonőrt (aki a nyilvános rendezvény rendezőjének minősült) azzal fenyegette meg, hogy megöli, miközben legalább két alkalommal a bicskával a vagyonőr felé szúrt.¹⁶

Az elkövetők 26 százaléka használt valamilyen eszközt a cselekmény végrehajtásakor. Ez leggyakrabban, 46 esetben a már korábban ismertetett repoharat, 8 esetben pirotechnikai eszközt, 2 ízben műanyag (PET) palackot, 1-1 alkalommal pedig bicskát, illetve mobiltelefont jelentett.

Nehéz hiteles adatokat gyűjteni az elkövetők *alkoholos befolyásoltságáról*, mivel a rendbontás bűncselekménye esetén nem tényállási elem az ittas állapotban történő elkövetés. Az iratok elemzése alapján azt lehet kijelenteni, hogy a terheltek 20 százalékánál megállapítható a bűncselekmény elkövetésekor fennálló ittasság, de minden bizonnyal valójában ennél jóval nagyobb arányról van szó.

A Nagyerdei Stadionban megrendezett DVSC – Újpest futballmérkőzés során a vádlott, ittas állapotban, egy általa sérelmezett játékvezetői döntést követően felfokozott idegállapotba került, melynek következtében a kerítésen átmászva, beugrott a pályára. A helyszínen tartózkodó rendezők megfogták és kikísérték a stadionból, majd rendőri intézkedés alá vonták.¹⁷

A terhelt a budapesti Illovszky Rudolf Stadionban rendezett labdarúgó mérkőzésen ittas állapotban, dühében a B5 szektorból a kezében lévő egymásba rakott 6 db műanyagpoharat bedobta a futballpályára, amellyel eltalálta a partjelző hátát (sérülés nem keletkezett). Az ügyész feltételeken felfüggesztette a büntetőeljárást 2 év időtartamra.¹⁸

¹⁵ Pesti Központi Kerületi Bíróság, Bpk.62.610/2023/9.

¹⁶ Pesti Központi Kerületi Bíróság 11.B.11.248/2020.

¹⁷ Debreceni Járásbíróság, 17.B.181/2022.

¹⁸ Budapesti V. és XIII. Kerületi Ügyészség, 6857/2023.

A terheltek 81 százaléka büntetlen előéletű, 16 százalékuk visszaesőnek nem minősülő bűnismétlő, míg 2-2 személy visszaeső, illetve többszörös visszaeső volt.

A szankciókat tekintve a büntetések közül leggyakoribb a sportrendezvények látogatásától való eltiltás (55%), valamint a pénzbüntetés (54%). Közérdekű munka kiszabására 4 százalékos arányban került sor. A bíróságok végrehajtandó szabadságvesztéssel senkit, felfüggesztett szabadságvesztéssel 9 főt (4%) sújtottak. Bár végrehajtandó szabadságvesztés nem fordult elő, a büntetőeljárás alatti fogva tartásra azonban több esetben sor került, főként bíróság elé állítás esetén, olyan helyeken, ahol van ún. bíróság elé állítási csoport (például a Miskolci Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztályán). Ilyen esetekben védő részvétele is kötelező, amely plusz bűnügyi költséget jelent a terhelteknek.

A büntetlen előéletű vádlott nézőként vett részt a miskolci DVTK stadionban megrendezett Diósgyőri VTK–Mezőkövesd Zsóry FC NB I-es futballmérkőzésén. A mérkőzés vége felé, a hosszabbításban a hazai csapat kiegyenlített, és a vádlott örömeiben, az általános örömujjongás közepette átmászott a biztonsági kerítésen és így belépett a nézőktől elzárt területre. A vádlott nem akart beljebb menni a pályára, csak átmászott a derékig érő kerítésen, a kimenekítő résznél megállt, és gólörömeiben felemelt kézzel tapsolt. Együttműködő volt a biztonsági őrrrel, aki azonnal kivezette. A Miskolci Járásbíróság – 3 nap őrizetet követően, bíróság elé állítási eljárás során – megrovásban részesítette, és a védő jelenlétével kapcsolatosan felmerült 20 000 forint bűnügyi költség megfizetésére kötelezte a vádlottat.

Jogosnak tűnnek a tárgyaláson a terhelt utolsó szó jogán elmondott szavai: *„Szerintem megbűnhődtem, hiszen három napig olyan emberek között voltam, hogy ezek után én már Diósgyőrt el is fogom kerülni.”* Az ügyész egyébként próbára bocsátást indítványozott, és súlyosító körülményként értékelte az ilyen és hasonló jellegű bűncselekmények elszaporodottságát. A bíróság ezzel szemben megrovást alkalmazott és indokolásában megállapította, hogy *„Habár eljáró ügyész perbeszédében hivatkozott arra, hogy a vádlott által megvalósított bűncselekmény elszaporodott, a bíróság ezt nem tudta figyelembe venni, hiszen a vádlott terhére rótt bűncselekmény törvényi tényállás szerint valóban garázda jellegű, köznyugalom megzavarására alkalmas bűncselekmény, azonban a vádlott egy futballmérkőzésen felfokozott szurkolói hangulatban, „gólörömben” követte el a terhére rótt bűncselekményt, egy olyan közegben, ahol mindenki egy emberként ünnepelte a rúgott gólt. A bíróság szerint ilyen közegben a vádlotti magatartás nem tekinthető olyan kirívóan agresszívnek, garázda jellegűnek, mely alapján az a társadalmat fokozottan veszélyeztetné. Vitatható az is, hogy a vádlott által megvalósított konkrét bűncselekmény mennyire tekinthető elszaporodottnak? Tényként rögzíthető, hogy az NB I-es labdarúgó mérkőzések látogatottsága is csekély, arra vonatkozó adatok pedig nem állnak rendelkezésre, hogy a mérkőzések kapcsán mennyi, és milyen garázda jellegű bűncselekményeket követnek el. Az elsőfokú bíróság szerint a rendbontás vétsége nem tekinthető elszaporodottnak, így ezen körülményt súlyosító körülményként nem értékelhette a bíróság a vádlott terhére.”¹⁹*

¹⁹ Miskolci Járásbíróság, 33.B.193/2019.

Külön kell szólni a *sportrendezvények látogatásától való eltiltásról*, mivel e büntetés megfogalmazása számos esetben téves, és nem a kívánt joghátrányt idézi elő. Például amikor a vádlottat „a Magyar Labdarúgó Szövetség által szervezett sportrendezvények” látogatásától tiltják el, akkor ez valójában kizárólag a válogatott labdarúgó mérkőzések és a Magyar Kupa döntőjétől való eltiltást jelenti, mivel az MLSZ csak ezeket szervezi, és a cél minden bizonnyal a bajnoki mérkőzésektől történő eltiltás is volt, amelyeket viszont a klubok szerveznek.²⁰ Ugyanakkor fordítva is igaz: amikor a terheltet a válogatott nemzetközi mérkőzésén elkövetett rendbontás miatt tiltják el, akkor nem megfelelő „a Magyar Labdarúgó Szövetség versenyrendszerében megrendezésre kerülő sportrendezvények látogatásától” való eltiltás, mivel a válogatott mérkőzések nem az MLSZ, hanem az UEFA vagy a FIFA versenyrendszerében kerülnek megrendezésre.²¹

Érdekes az is, amikor a bíróság a körmendi kosárlabda vendégszurkolót csak a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége versenyrendszerében a Zala-kerámia-ZTE-KK által a Zalaegerszegi Sport és Rendezvénycsarnokban megrendezésre kerülő kosárlabda sportesemény látogatásától tiltja el, hiszen Zalaegerszegen viszonylag ritkán játszik a Körmend.²²

Az alkalmazott *intézkedések* közül leggyakoribb az ügyészi megrovás (19%), a feltételes ügyészi felfüggesztés (9%) és a próbára bocsátás (6%) volt.

A terhelték 83 százaléka beismerte a bűncselekmény elkövetését, konzekvensen csak 6 százaléuk tagadta azt, míg 4 százaléuk nem tett vallomást. Védekezőként leggyakrabban azt adták elő, hogy cselekményüket megbánták, nem okoztak sérülést, felfokozott hangulatban voltak, csak megindultak a tömeggel, a veszélyeztető tárgyat, pirotechnikai eszközt nem a pályára, hanem csak az oldalvonal mellé dobták, illetve nem tudták, hogy magatartásuk bűncselekménynek számít. Többen a játékosok közelébe akartak férkőzni, szelfit készíteni velük, illetve gratulálni nekik.

A büntetéskiszabás során jelentős eltérések figyelhetők meg egyes hasonló jellegű cselekmények esetén.

Csoportosan elkövetett rendbontás miatt *ügyészi megrovásban* részesültek azok a terhelték, akik a Puskás Ferenc Stadionban megrendezett Ferencváros–Újpest NB 1-es labdarúgó mérkőzés után jogosulatlanul beléptek a sportléte-

²⁰ Például Szombathelyi Járásbíróság, 6.Bpk.875/2023.; Szombathelyi Járásbíróság, 6.Bpk.393/2024.

²¹ Pesti Központi Kerületi Bíróság, 21.B.31.064/2024/3.

²² Zalaegerszegi Járásbíróság, 17.B.30/2020.

sítmény nézőktől elzárt területére, majd ott tartózkodtak. Többször megrúgták a kordont, szurkolótársaik pedig székeket dobáltak.²³

Ugyanakkor a bíróság rendbontás vétsége miatt 60 óra *jóvátételi munka* végzését írta elő a terhelt részére, aki a debreceni Nagyerdei Stadionban megrendezett Magyarország–Izrael barátságos válogatott labdarúgó mérkőzés lefújását követően örömeiben, hogy győzött a magyar válogatott, ittas állapotban a nézőktől elzárt területre a kerítésen átmászva beugrott abból a célból, hogy a játékosokkal fényképet készítsen.²⁴

Egy másik ügyben a törvényszék mint másodfokú bíróság kifejtette, hogy az enyhítő körülmények közül mellőzni kell annak feltüntetését, hogy a vádlott fiatal felnőtt korú. A büntetéskiszabás során értékelhető tényezőkről szóló 56/2007. BK vélemény II/I. pontja értelmében a fiatal felnőtt kor a fiatalkort néhány évvel meghaladott, ún. fiatal felnőtt esetében értékelhető enyhítő körülményként. A bírói gyakorlat a fiatal felnőtt kor felső határát 21. életévben határozta meg, így a bűncselekmény elkövetésekor 23 éves vádlott javára ez enyhítő körülményként nem vehető figyelembe. Ebben a körben hangsúlyozni kell azt is, hogy az 56/2007. BK vélemény II/1. pontja értelmében vagy a fiatal felnőtt kor, vagy a büntetlen előélet értékelhető enyhítő körülményként, egyidejűleg mindkét tényezőt nem lehet a terhelt javára figyelembe venni.²⁵

A sértettek jellemzői

A rendbontások végrehajtása, különös tekintettel a Btk. 340. § (2) bekezdése szerinti elkövetési magatartásokra, nem feltételez szükségképpen sértettet (áldozatot). Vizsgálati mintánkban 11 ilyen személy található, akik mindnyájan magyar állampolgárságú férfiak. Életkoruk 16 és 51 év közötti, egyetlen személy tekinthető kiskorúnak.

A sértettek közül 7 rendező, 2 játékvezető, 2 pedig az ellenfél csapatának sportolója volt, tehát valamennyien munkavégzés, illetve annak megfelelő tevékenység (hivatalos sportolás) céljából tartózkodtak a bűncselekmény helyszínén. 10 áldozatot fizikai támadás ért, míg egyikőjüket csak fenyegetés.

Hódmezővásárhelyen U 17-es futballmérkőzés zajlott a városi stadionban, amelyen nézőként vett részt a terhelt. A mérkőzésen a játékosok között szóváltás, majd dulkodás alakult ki, amelyben a terhelt gyermeke is érintett volt. A terhelt beugrott a futballpályára a pályát és a nézőteret elhatároló korláton át, ezáltal a sportrendezvé-

²³ Budapesti XIV. és XVI. Kerületi Ügyészség, 9648/2013.

²⁴ Debreceni Járásbíróság, 60.B.458/2024.

²⁵ Kecskeméti Törvényszék, 11.Bf.20/2024.

nyen a létesítménynek a nézőktől elzárt területére jogosulatlanul belépett, majd a futballpályán a vendégcsapat egyik játékosát a nyakánál fogva a földre lökte, aki nem szenvedett sérülést. Az ügyész az eljárást megszüntette és megrovást alkalmazott.²⁶

A rendbontások elkövetése során – a tényállás szubszidiárius jellegére is figyelemmel – az áldozatok nem szenvedtek súlyosabb sérüléseket. 3 sértett könnyebb sérülést szenvedett, a többiek nem sérültek meg. Egy sértettet ért ötvenezer forintot nem meghaladó anyagi kár. A bíróság helyt adott a bejelentett polgári jogi igénynek és kártérítés megfizetésére kötelezte a vádlottat.

I. és II. rendű vádlottak ikertestvérek, akik vendégsturkolókként vettek részt Oroszországban az OSE Lions–Sopron KC kosárlabda mérkőzésen a Krajnyik Akác András Sportcsarnokban. A mérkőzés végén az I. rendű vádlott át akart menni az ellenfél szurkolóihoz trágár szavakat kiabálva, a biztonsági szolgálat egyik tagja azonban felszólította a sportcsarnok elhagyására. A vádlott nem tett eleget a felszólításnak, dulakodás alakult ki köztük, melynek következtében az I. rendű vádlott leöntötte sörrel a biztonsági őrt, majd úgy arcon csapta, hogy lerepült a szemüvege a földre, ahol össze is tört, így 45 750 forint kára keletkezett. Ezt látván segítségként érkezett a biztonsági személyzet újabb tagja, aki segített kitessékelni az I. rendű vádlottat, aki azonban őt is szájon ütötte. I. rendű vádlottat végül sikerült egy újabb rendező segítségével a rendőrség kéréséig feltartóztatni. Ezzel párhuzamosan megérkezett az I. rendű vádlott ikertestvére, II. rendű vádlott, valamint egy, a nyomozás során ismeretlenül maradt harmadik személy is, akik csapkodtak, ütések mértek a biztonsági őrök irányába, valamint II. rendű vádlott mindkét biztonsági őrt próbálta megrúgni.²⁷

A vizsgálati mintában szereplő áldozatok és az elkövetők csupán egyetlen esetben ismerték egymást korábban.

Az áldozatok közül négy személy alkalmazott fizikai ellenállást a *védekezés* során az elkövetővel szemben, egy sértett pedig sikeresen elhajolt az ütés elől.

Összegzés

A 2000. évi CXXV. törvény vezette be a 2001. január 4-től hatályos rendbontást, a nyilvános rendezvények rendjének megóvása, különösen a sportrendezvényeken – főként a labdarúgó- mérkőzéseken – elterjedt rendbontások, a sporthuliganizmus elleni hathatós fellépés érdekében.

²⁶ Hódmezővásárhelyi Járási Ügyészség, 229/2023.

²⁷ Tatabányai Járásbíróság, 13.Bpk.875/2021.

E rendezvények zavartalan lebonyolítása azért is fontos, mert az ilyen helyen történő rendbontások következményei a tömeges részvétel miatt kevésbé kiszámíthatók, ezért nagy kockázatot jelentenek az élet és a testi épség megóvása, valamint a vagyonbiztonság szempontjából egyaránt.

A törvényi tényállás *több változáson* ment keresztül, újabb alapeseti tényállással és elkövetési magatartásokkal bővült. Bár némileg emelkedett a bűncselekmények száma, továbbra sem túl gyakori deliktum, évente általában 10-20 a regisztrált rendbontások száma, a legmagasabb érték, 42, amelyet 2024-ben regisztráltak. A cselekmények számát jelentősen befolyásolja a tényállás szubszidiárius jellege, a bűnhalmazatok megállapítása, valamint nem kérdéses a nagyarányú látencia sem, főként veszélyeztető tárgyak (ún. repoharak és pirotechnikai eszközök) bedobása esetén, valamint alsóbb osztályú sportrendezvényeken. Éppen ezért a sportrendezvények biztonságára vonatkozóan nem lehet messzemenő következtetéseket levonni kizárólag a rendbontások számának alakulásából.

Bár a rendbontás nemcsak sportrendezvényeken fordulhat elő a Btk. 340. § (1) bekezdése szerint, gyakorlatilag szinte kizárólag sportlétesítményekben valósulnak meg a cselekmények. Megítélésük többnyire egyszerű, főként a nézőktől elzárt területre történő jogosulatlan belépés és a csoportos elkövetés minősített esetkénti előfordulása jellemző. A leggyakoribb elkövetési eszköz a repohár.

Az elkövetők döntő hányada büntetlen előéletű, nem ritka a felsőfokú végzettségű, magasabb társadalmi státuszú személy sem. A cselekmények kiváltó oka többnyire a túlfűtött érzelmi állapot, amely alkoholfogyasztás hatására tovább fokozódik.

A szankciók közül leggyakoribb a sportrendezvények látogatásától való eltiltás, a pénzbüntetés, valamint az ügyészi megrovás. Végrehajtandó szabadságvesztés-büntetésre egyáltalán nem, felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására is csak rendkívül ritkán került sor.

Felmerülhet a kérdés, hogy szükséges-e az ilyen jellegű cselekmények kriminalizálása?

A büntetőjogi felelősségre vonás mellett érvként leginkább a cselekmények eskalációjának megelőzését, megakadályozását, üzenet-jellegét, valamint azt lehet felhozni, hogy ezáltal nem csak büntetőjogi szankcionálhatóságra van lehetőség, de egy sor eljárási intézkedés alkalmazhatóságára is, adott esetben például bűnügyi őrizet vagy letartóztatás elrendelésére.

Ugyanakkor kétségtelen, hogy a gyakorlatban alkalmazott szankciók azt sugallják, hogy a jogalkalmazók többnyire enyhe tárgyi súlyú, szinte szabálysértési jellegű deliktumnak tekintik a rendbontást, és az is kérdéses, hogy mennyire lehet hatékony egy-egy hosszadalmasabb büntetőeljárás esetén a cselekmény elkövetését évekkal később követő eltiltás? A jogalkalmazók figyelmét mindenesetre fel kell hívni a sportrendezvények látogatásától való eltiltás esetén a megfelelő fogalmak használatára, hogy a szankció megfelelő tartalommal rendelkezzen a kívánt generális és speciális prevenció elérése érdekében.